

**Občanské soudní řízení sporné a využití informačních technologií a
právních informačních systémů**

Disertační práce Mgr. Bohumíra Štědroně

Oponentský posudek

Student doktorského studijního programu Mgr. Bohumír Štědroně vypracoval pod vedením školitelky Doc. JUDr. Aleny Mackové, Dr. disertační práci na téma *Občanské soudní řízení sporné a využití informačních technologií a právních informačních systémů*.

Jedná se o zajímavou multidisciplinární práci, která přesahuje zvolené téma a kromě sporného řízení soudního se věnuje využití informačních technologií i v exekučním řízení, rozhodčím řízení a všeobecně též ve státní správě. Rozšíření záběru práce umožňuje autorovi prezentovat své obsáhlé znalosti tématu z pohledu informačních technologií.

Je potěšitelné, že tato práce vznikla na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, která, pokud si dobře vzpomínám, byla již třiceti léty kolébkou interdisciplinárního propojení práva a kybernetiky. Je zajímavé porovnat tehdejší představy o možném vývoji této symbiózy s dnešní realitou. Na jednu stranu dnes informační technologie dosáhly v minulosti nepředstavitelného rozšíření, zpracování objemu dat, on-line přístupu k databázím, full-textového vyhledávání, cenové dostupnosti. Na druhou stranu se ani v nejmenším nesplnily dřívější představy o tom, že využití kybernetiky přinese právu jasnější logické struktury, usnadní legislativní i rozhodovací proces, zabráni vzniku konfliktních či dvouznačných právních norem. Naopak se zdá, že využití informačních technologií v právu vedlo k zpovrchnění legislativního procesu. Informační technologie se omezují na práci s povrchem právní normy, podání a rozhodnutí. Zkoumají jen jednotlivá slova, nikoliv jazyk práva. Zcela mimo oblast jejich pozornosti zůstává logická struktura právních norem a právních vztahů, tedy skutečný význam a obsah.

Mé schopnosti jako oponenta posoudit práci jsou více než omezené a byl jsem proto na rozpacích, zda mohu takové zadání přijmout. Mé posouzení se proto omezuje jen na právní aspekt celé práce, v kterém však není její těžiště. Posuzovaná práce je zaměřena především na popis současných a budoucích možností informačních technologií, jejich vliv na chod práva. Skutečně právní materií se práce zabývá podstatně méně, je především technicky zaměřena

Posuzovaná práce je skutečně cenným popisem použití informačních technologií v právu, vychází z českých, resp, evropských souvislostí, s ohledem na charakter věci a použité technologie se pohybuje v globálním měřítku.

Posuzovaná práce se vyhýbá úvahám primárně právního charakteru, které se nabízejí v souvislosti s rozmachem informačních technologií a jejich plánovanému dalšímu využití v právu. Bude využití informačních technologií znamenat jen změnu „kancelářského řádu“, nebo zasáhne samotnou podstatu sporného řízení?

Jaký vliv budou mít IT na vývoj některých základních právních pojmů, jako jsou kupř. právní úkony, jejich samotné činění a jejich forma, dobrá víra, publikace právních norem. Je nepochybně znakem dobré disertační práce, že rodí nové otázky. Dovolím si tedy některé z nich položit v naději, že o nich při obhajobě práce budeme diskutovat.

Po tisíciletí představuje zásada veřejnosti soudního řízení jednu ze základních záruk spravedlnosti procesu. Zatímco dříve spočívalo těžiště řízení v ústních přednesech účastníků a ve svědeckých výpovědích, dnes jsou podstatné informace ukryty před veřejností v listinných důkazech, znaleckých posudcích a písemných podáních. Omezení volného nahlížení do soudních spisů představuje významné faktické omezení veřejnosti řízení a příklon ke kabinetní justici. Předpokládané elektronické sudiště, přístupné jen státním autoritám a účastníkům řízení, tento proces utajení soudního řízení jen završí. Možná, že naopak využití informačních technologií by mohlo umožnit opětovné faktické zveřejnění soudního procesu, soudní spis by mohl být pomocí IT přístupný (se zákonnými výjimkami, omezujícími i dnes veřejnost řízení) komukoliv. Pokud je mi známo, obdobný princip elektronického spisu funguje v Dánsku.

Jaký skutečný význam má elektronický platební rozkaz? Návrh na vydání elektronického platebního rozkazu se transformuje v platební rozkaz bez zásahu nejen lidské ruky, ale především lidské úvahy. Elektronický platební rozkaz jen osvědčuje, že byl podán návrh a zaplacen soudní poplatek. Jeho vydání nezabrání ani očividně absurdní skutková tvrzení, uplatnění prekludovaného nároku či nedostatek procesní způsobilosti účastníků. Má za těchto podmínek význam, aby do věci ingeroval stát? Není vhodnější přiznat v určitých případech charakter exekučního titulu kvalifikované a prokazatelně doručené upomínce věřitele? Elektronický platební rozkaz totiž ve své podstatě není ničím jiným.

Právní řád poskytuje ochranu těm, kteří nemohou nebo neumí číst a psát. Jakou ochranu bude poskytovat těm, kteří nemají přístup k internetu a informačním systémům, katastru nemovitostí, insolvenčnímu rejstříku?

JUDr. David Uhlíř
110 00 Praha 1, Opletalova 5

Jaký je vztah mezi písemnou formou právních úkonů a elektronickou? Uvažujeme dnes jen o tom, za jakých podmínek lze přiznat elektronickým právním úkonům charakter písemnosti. Není na čase uvažovat o trojím rozdělení formy právních úkonů na ústní, písemné a elektronické? Elektronicky činěné právní úkony totiž nejsou skutečně podepisovány, jen lze pomocí uznaného elektronického podpisu ověřit, že úkon učinila osoba, mající přístup k určitému elektronickému klíči. Skutečná totožnost osoby, která úkon elektronicky podepisuje, zůstává neprůkazná. Z historického hlediska je tedy elektronický podpis obdobou pečeti.

Rozhodně mohu doporučit posuzovanou disertační práci k obhajobě. Představuje, pokud je mi známo, první ucelené zpracování velmi aktuálního tématu a její praktický význam výrazně přesahuje charakter obvyklé disertační práce.

V Praze dne 8.12.2007

JUDr. David Uhlíř